

MÁRKUSHEGY VÉGNAPJAI

⊕ SZÖVEG: KISS ANDRÁS, KÉP: KÁLLÓ PÉTER

December végén megszűnt a kitermelés az ország utolsó mélyművelésű szénbányájában. A Márkushegyi Bányüzemből 230 embert bocsátottak el, 240 dolgozó azonban még maradt, hogy lezárják a vajatokat. A következő másfél-két évben felhozzák az addig mélyben dolgozó gépeket, ezt követően a felszínen lévő épületek többségét is lebontják, a területet pedig visszaadják a természetnek.

– Rogyaszátok be kicsit a térdeteket, és mindig kaspaszkodjatok a majré-vasba! – mondja a kísérlónk, Kovács János, mikor beszállunk a liftbe – bányász-néven a kasba. A szerkezet óriási sebességgel lódul neki a több mint 300 méteres mélységnek – az indulásnál úgy éreztem, hogy a gyomrom a fejembe vándorol át, majd onnan kúszik vissza lassan a helyére. Az utat nagyjából fél perc alatt tesszük meg, és amikor leérünk, olyan, mintha egy másik világba jutottunk volna.

EGY SZAKMÁT IS MAGA ALÁ TEMET
Márkushegyen 2014. december 31-én megszűnt a kitermelés. Ez volt Magyarország utolsó mélyművelésű szénbányája, így ezzel a döntéssel egy szakma is eltűnik

Jó szerencsét! – futószalagon

Ahogy Kovács János fogalmaz: „Itt már nincs jó napot!, meg szia!, csak a bányászok sokatmondó, jó szerencsét! köszöntése”. Így mi is ehhez tartjuk magunkat, pedig ez legalább annyira furán áll nekünk, mint az a jó pár számmal nagyobb ruházat, amiben leereszkedtünk.

Még vagy 2 kilométert kell megtennünk a sötét járatokban, hogy eljussunk a frontig, vagyis a kitermelés egykori helyszínére. A védősisakunkra rögzített fejlámpa fénye hosszú csóvákat rajzol a szénportól terhes leveőbe, miközben elindulunk az egyre szűkülő járatokban.

Az első néhány száz méteren gyalog botorkálunk vezetőink nyo-

**Magyarország szénvagyonát
8,5 milliárd tonnára becsülik**

mában, én pedig mindenhova beverem a fejem, mintha ez a program kötelező része lenne. Pár perc után aztán elérünk az első szállítószalaghoz, vagyis a japánhoz. Ezek nemcsak a kitermelt szenet juttatják a felszínre, a bányászok is ezen utaznak a több mint 35 kilométer hosszú járatokban. Háromszor is élvezhetjük a japánon való suhanást, hason fekve, egyfajta fura szupermen-pózzban. Persze nekünk – akik csak látogatóban vagyunk ezen az emberpróbáló helyen – mindig megállítják a szalagot, a bányászok azonban menet közben szállnak fel-le.

A futószalag utazások között újabb séták következnek. Körülöttünk mindenhol masszív beton- és fagerendák, melyek lassan, de folyamatosan engedtek a rájuk nehezedő nyomásnak, és a járatokba néhol betüremkedik a csupaszkőzet. A földön gerendák, csövek hevernek hanyagul, a plafonon pedig egy furcsa teherszállító eszköz, a Scharf-vonat sínje fut, amivel a nagyobb berendezéseket mozgatták. Ami azonban az ott dolgozóknak mindennapos látvány, az nekem egy fura, jövőbeli szerkezet – mondjuk egy Ridley Scott-film-ből, aminek a végén a főhős ezzel gázolja halálra az életére törő földön kívüli szörnyeket.

AZ UTOLSÓ 300

A bányaterület felszín alatti rekultivációja még két évig fog tartani, ezen 240 bányász dolgozik. Az ő feladatuk, hogy felszínre hozzák a gépeket, a különböző berendezéseket, majd lezárják a vajatokat. A tervek szerint 2016 második felében kezdhetik meg a felszínen lévő épületek bontását

Európában és Ázsiában a szén világpiaci ára 2011 óta a felére csökkent. A Bank of America Merrill Lynch tavalyi elemzése szerint ráadásul 2016-ig nem is várható növekedés, és Európában – a megújuló energiaforrások felhasználásának növekvő részaránya okán – a jövőben csökkenni fog a szénigény

Márkushegy volt az utolsó mélyművelésű hazai szénbánya. Visonta, illetve Bükkábrány közelében található két külszíni lignitbánya és tavaly indították újra a Pécsi Vasasbányát is, ahol szintén külszíni fejtéssel termelnek

GÉPEK A MÉLYBŐL

A kb. 36 kilométernyi alagútban összesen mintegy 150 nehézgép vár arra, hogy kiszabadítsák a föld fogságából. Ezek némelyike akár 40 tonnát is nyomhat, így a munka komoly figyelmet igényel.

A berendezések nagy részét értékesíteni szeretnék

Bányaleszerelés

Úgy 30-40 percnyi séta és futószalagos száguldás után érünk a fronthoz. Itt 6-8 fős csoportokban dolgoznak a bányászok, hogy a december végén végleg leállított pajzsokat kiszabadítsák a föld fogságából. A bánya talán itt mutatja meg az igazi arcát: amikor a majd' 40 tonnás gépeket hidraulikus emelők segítségével mozgatni kezdik, a fölöttünk lévő közel 400 méternyi kőzetből recsegve-ropogva potyognak a fejünkre a kisebb kőzetdarabok. Mintha a természet így emlékeztetne minket arra, hogy az ember itt csak vendég, és a Föld visszaköveteli magának e járatokat.

... és vissza is fogja kapni. A következő másfél-két évben lerabolják a vajatokat, vagyis mindent a felszínre hoznak. Fényre kerül a lent lévő másfél száz nehéz munkagép, a szállítóeszközök és ezek vágányai, de ki-

szerelik a járatokat biztosító gerendákat is. Ezt követően az alagutak megrogynak és beomlanak, mintha soha nem is lettek volna itt. A gépeket pedig eladják – ahogy a bányai igazgatótól megtudtuk, már vannak is érdeklődők. A bezáráshoz azonban még szükség van a bányászokra – ahogy az egyikük keserűen fogalmaz, ők az utolsó 300 itt, a mélyben...

– A bányászjáradékhoz 25 év föld alatti munkára vagy 5000 műszakra van szükség. Ezt és persze a bányabiztonságot is figyelembe vettük, amikor kiválasztottuk azokat, akik a rekultiváción dolgoznak. Ez a két év sokaknak elég lesz, hogy megkapják a juttatást – mondta Forisek István, bányászati igazgató. – Az elbocsátott dolgozóknak pedig a végkielégítésen túl átképzési támogatást, illetve úgynevezett újraelkezdesi támogatást is biztosítanak – például egy vállalkozás indításához.

A bányai üzem kivitelezése a lejtős akna munkálataival 1976 tavaszán az eocén-program keretében indult

BÁNYÁSZBÓL RAKTÁROS

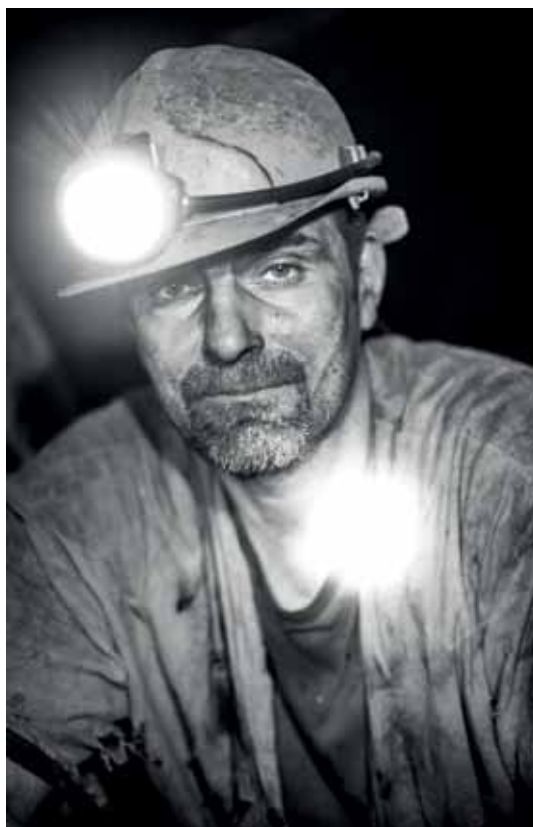
Az elbocsátott dolgozóknak lakhatási és elhelyezkedési támogatást is biztosítanak: vagyonőrnek, targoncásnak, raktárosnak tanulhatnak, vagy angoltanfolyamon vehetnek részt

*Az üzemben azonban csak
1981. április 1-jén kezdték el
kitermelni az eocén korú
barnaköszent*

Gazdasági rádió FM 105.9
CSÜTÖRTÖKÖNKÉNT 16.35-KOR
A rádióban vendégünk a témáról:
KISS ANDRÁS
Korábbi műsoraink meghallgathatók:
www.afoldgomb.hu/radio

25 ÉV A FÖLD ALATT
A bányászok közül 280-an már a bezáráskor jogosultak voltak az átmeneti bányász-járadékra. Ehhez 25 év munkaviszonyra, vagy ötezer földalatti műszakra van szükség. Az itt maradtak közül pedig sokan pont a rekultivációs munkákkal szerezhetik meg a jogosultságot

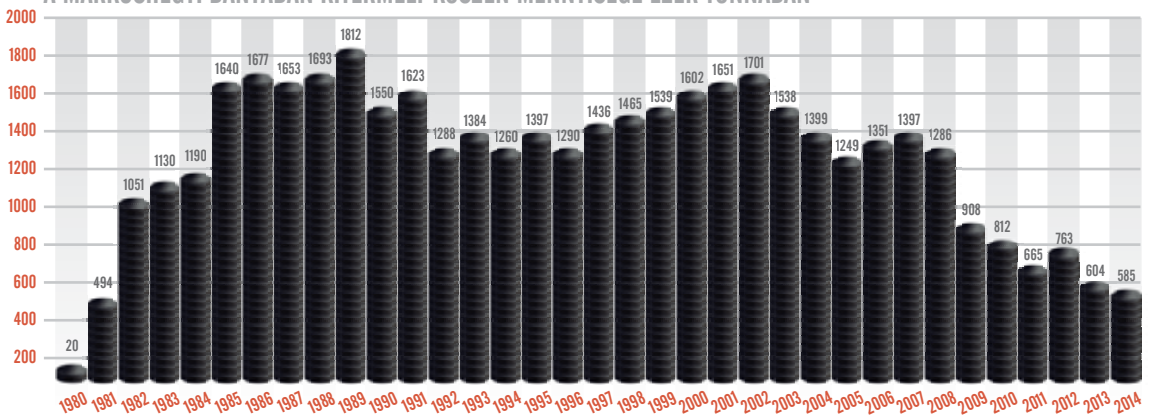

„MINDENKI A FÖLD ALÁ KERÜL”

A sötétség, a por és a kemény fizikai munka ellenére a legtöbben nem szívesen cserélik le a munkájukat. Ahogy mondják: „Aki az első pár hónapot kibírja, az ittragad. Meg amúgy is: előbb-utóbb mindenki a föld alá kerül...”

A MÁRKUSHEGYI BÁNYÁBAN KITERMELT KÖSZÉN MENNYISÉGE EZER TONNÁBAN

Szén van, igény nincs

A Márkushegyen felhozott szénből a Vértesi Erőműben termeltek villamos energiát és látták el hővel a környező lakóházakat. Bár a feltárt készlet még akár 15–20 évre is elegendő lenne, jelen állás szerint már nem fogják innen kibányászni, mert – úgy tűnik – ez nem éri meg. Ahogy Kovács András Zoltán, az erőmű vezérigazgatója tavaly májusban elmondta: „A jelenlegi ajánlatok szerint a vásárolt szén az erőmű kapujáig szállítva olcsóbb, mintha Márkushegyen bányásznák.” Ezzel a bánya sorsa eldőlt.

Ez a bányászok számára szomorú végkifejlet azonban elkerülhetetlen volt. Márkushegy ugyanis már régóta komoly gondokkal küszködött: az utolsó években a veszteséges működést az úgynevezett szénfillér-támogatásból fedezték, és ebből finanszírozzák a bánya bezárását, illetve az elbocsátott bányászoknak járó juttatásokat is. Amikor az Európai Bizottság tavaly januárban rábólintott e támogatási formának a meghosszabbítására, akkor hazánk kötelezettséget vállalt a veszteségesen működő szénbánya bezárására is. ☺

1983. június 22-én történt a bányája legnagyobb balesete, amikor áramkimaradás miatt leállt a szellőztetés, a felgyülemlett sújtólég pedig berobbant. 37 bányász vesztette életét...